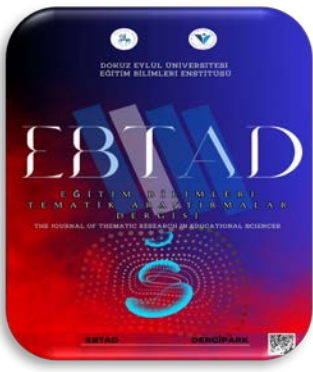

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (3), 37-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (3), 37-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Joseph Beuys'un Performanslarında Doğa, Hayvan ve İnsan Arasında Kurulan Dönüştürücü İlişki

Transformative Interactions of Nature, Animals and Humans in Joseph Beuys's Performance Art

Sayfa | 37

Pınar SOYTÜRK, Yüksek Lisans Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, pnrsoytukk@gmail.com, 0009-0006-6454-0665

Geliş tarihi - *Received*: 25 Ağustos 2025
Kabul tarihi - *Accepted*: 28 Eylül 2025
Yayın tarihi - *Published*: 23 Aralık 2025

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (3), 37-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (3), 37-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Öz. Joseph Beuys (1921-1986), performans, toplumsal eylem ve kavramsal sanat bağlamındaki üretimleriyle 20. yüzyıl sanatında dönüştürücü bir figürdür. Bu araştırmanın amacı, Beuys'un doğa, hayvan ve insan arasındaki ilişkileri performans sanatı aracılığıyla nasıl yeniden kurguladığını incelemektir. Çalışma, nitel araştırma yöntemine dayalı betimsel analiz yaklaşımıyla yürütülmüş ve amaçlı örneklem kapsamında dört performans seçilmiştir: *Ölü bir Tavşana Resimler Nasıl Anlatılır* (1965), *Kuyruklu Piyano için Homojen İnfiltrasyon* (1966), *Amerika'yı Seviyorum, Amerika da Beni Seviyor* (1974) ve *7000 Meşe* (1982). Bulgular, Beuys'un sembolik materyaller ve ritüelistik eylemler aracılığıyla sanatçı-izleyici ilişkisini dönüştürdüğünü, ekolojik duyarlılığı artırdığını ve sanatın toplumsal işlevini görünür kıldığını göstermektedir. Sonuç olarak Beuys'un performanslarının, sanatı yalnızca estetik bir deneyim olmaktan çıkararak toplumsal, ekolojik ve algısal bir dönüşüm alanı hâline getirdiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: “Sanat”, “Kavramsal Sanat”, “Performans Sanatı”, “Sanat Eleştirisi”, “Toplum”, “Joseph Beuys”.

Abstract. Joseph Beuys (1921-1986) stands as a transformative figure in twentieth-century art, whose practice bridges performance, social action, and conceptual frameworks. This study aims to investigate how Beuys redefined the relationship between nature, animals and, human beings through performance art. Via employing a qualitative research design and descriptive analytical method, the study focuses on four significant performances: *How to Explain Pictures to a Dead Hare* (1965), *Infiltration Homogen for Grand Piano* (1966), *I like America and America Likes Me* (1974), and *7000 Oaks* (1982). The findings indicate that Beuys, through the use of symbolic materials and ritualistic acts, reshaped the artist-audience relationship, fostered ecological awareness, and underscored the social function of art. Ultimately, Beuys's performances are shown to transcend the realm of aesthetic experience, constituting spaces of social, ecological and perceptual transformation.

Keywords: “Art”, “Conceptual Art”, “Performance Art”, “Art Criticism”, “Society”, “Joseph Beuys”.

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (3), 37-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (3), 37-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Extended Abstract

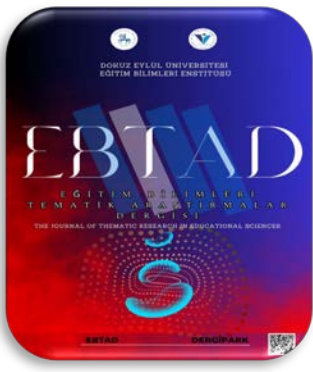
Sayfa | 39

Introduction. This study examines Joseph Beuys's performance art through a transformative perspective, focusing on the dynamic relationships between nature, animals, individuals, and communities. Beuys's use of unconventional materials—such as felt, fat, and other organic elements—went beyond symbolic expression and served as catalysts for transformation within the artistic process. Employing a descriptive and interpretive methodology, the research highlights the dialectical interplay between performance and meaning-making, positioning artistic practice as a generator of new models of communication and participation. Within this framework, Beuys's works are interpreted as interventions that reshape cultural, ecological, and political imaginaries.

Method. This analysis concentrates on four major performances: *How to Explain Pictures to a Dead Hare* (1965), *Infiltration Homogen for Grand Piano* (1966), *I like America and America Likes Me* (1974) and *7000 Oaks* (1982). Drawing on primary and secondary academic sources, the study systematically explores the theoretical and symbolic foundations of these works.

Results. The findings indicate that Beuys's performances marked a radical shift in the perception of art, transforming it from a purely aesthetic object into a multidimensional process with social, ecological, and individual implications. *How to Explain Pictures to a Dead Hare* (1965) underscores the limitations of language in aesthetic communication; *Infiltration Homogen for Grand Piano* (1966) reflects the silencing of culture under oppressive conditions. *I like America and America Likes Me* (1974) redefines the human-animal relationship as a site of alternative cultural dialogue; *7000 Oaks* (1982) transforms ecological activism into a participatory, long-term artistic project, reframing art as a collective responsibility.

Discussion and Conclusion. In conclusion, Beuys's performances established a new paradigm in which the relationship between nature, animals, and humans is rearticulated through art as an active agent of change. By integrating symbolic, ecological, and political dimensions into performance, Beuys expanded the scope of artistic practice far beyond the aesthetic domain. His works remain a critical reference point for socially engaged art, offering valuable insights into how contemporary practices can address urgent global issues through creative and participatory strategies.

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (3), 37-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (3), 37-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

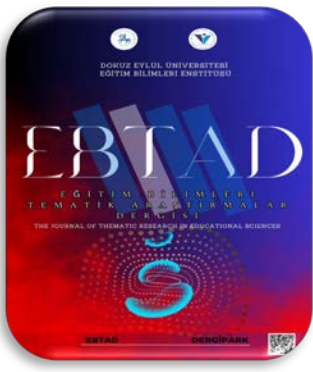

Giriş

20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren sanat, estetik bir ifade alanının ötesine geçerek toplumsal, politik ve ekolojik dönüşümlere doğrudan temas eden bir pratik hâline gelmiştir. Bu dönüşümün en çarpıcı örneklerinden biri, performans sanatını bir ifade aracı olarak kullanan Joseph Beuys'un çalışmalarında görülmüştür. Beuys sanatın dönüştürücü gücünü bireysel deneyimlerin yanı sıra toplumsal ve ekolojik süreçlere de yönlendirerek yeni bir paradigmaya işaret etmiştir.

1965 tarihinde gerçekleştirdiği *Ölü Bir Tavşana Resimler Nasıl Anlatılır* performansı, sanatçının bedeni, şamanik öğeleri ve sessizliği merkeze alarak izleyiciyle kurduğu yeni bir ilişki biçimini ortaya koymuştur. Beuys, ölü bir tavşanın kulağına fısıldayarak sanatın dilini ve anlamını yeniden sorgulamış; altın yaprak ve balla kapladığı yüzünü ise bilgelik ve kutsallıkla ilişkilendirmiştir. Bu performans, sanatın iletişim olanaklarını alışılmışın dışında bir düzleme taşımıştır (Küpeli vd., 2020). Bir yıl sonra gerçekleştirdiği *Kuyruklu Piyano için Homojen İnfiltrasyon* performansında Beuys, keçe ve kırmızı haç gibi sembolik öğeler aracılığıyla politik ve kültürel belleğe temas etmiş; sanatı toplumsal bir söylem alanı olarak konumlandırmıştır (Şahin, 2020). 1974 yılında gerçekleştirdiği *Amerika'yı Seviyorum, Amerika da Beni Seviyor* performansında sanatçı, Amerika'nın yerli kültürlerini temsil eden çakalla kurduğu etkileşim üzerinden modern toplumun kırılmalarını görünür kılarken, aynı zamanda kapitalizm eleştirisi yapmıştır. Keçe ve baston gibi simgesel nesnelerle Beuys, sanatı bir iyileştirme ve iletişim alanı olarak yeniden tanımlamıştır (Uz ve Uz, 2018). Sanatçının ekolojik duyarlılığını en açık biçimde yansıttığı projelerinden biri ise, *7000 Meşe* çalışması olmuştur. Almanya'nın Kassel şehrinde başlatılan bu girişim, çevresel bir düzenlemenin ötesinde, toplumun ekolojik bilinç kazanmasına yönelik uzun vadeli bir proje olarak tasarlanmıştır. Her dikilen meşe ağacı taş bir blokla birlikte yerleştirilmiş ve böylece doğa ile toplum arasında kalıcı bir bağ kurulmuştur. Bu yönüyle proje, sanatın ekolojik farkındalık ve toplumsal dönüşüm için bir araç hâline gelişini göstermektedir (Şahin ve Arat, 2022).

Bu bağlamda çalışmanın amacı, Beuys'un söz konusu dört performansını inceleyerek sanatçının sanatı dönüştürücü bir ilişki çerçevesinde nasıl ele alındığını ortaya koymaktır. İncelenen performanslar, bireysel deneyimden toplumsal düzeye uzanan çok katmanlı bir dönüşüm anlayışını görünür kılmakta ve sanatın farklı bağlamlarda dönüştürücü gücünü açığa çıkarmaktadır.

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (3), 37-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (3), 37-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Joseph Beuys

Joseph Beuys'un Biyografisi

Sayfa | 41

Joseph Beuys, 12 Mayıs 1921'de Almanya'nın Krefeld kentinde doğmuş, çocukluk ve gençlik yıllarını Kleve kasabasında geçirmiştir. Doğayla iç içe geçen bu erken dönem, ilerleyen yıllarda sanatında sıkça rastlanan doğal malzemelerin ve canlı formların kökenini oluşturmuştur (Uz ve Uz, 2018).

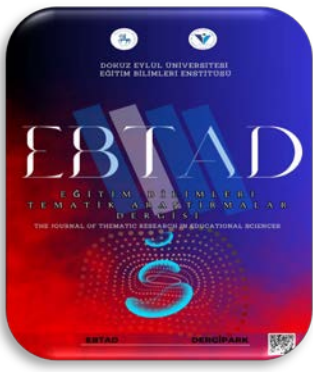
1940 senesinde Alman Hava Kuvvetleri'ne katılan Beuys'un içinde bulunduğu uçak 1943'te Kırım civarında düşmüş, pilot hayatını kaybederken, telsizci olarak orada bulunan Beuys kazadan ağır yaralı olarak kurtulmuştur. Kendi anlatısına göre Tatar halkı tarafından bulunmuş; iç yağı ve keçeye sarılarak hayatta kalmıştır (Ulusoy, 2024). Bu olay, Beuys'un sanatında kişisel bir mitosa dönüşmüştür; yağ ve keçe, sanat pratiğinde hem koruyucu hem de sağaltıcı semboller olarak konumlanmıştır (Aksoy vd., 2022). Bu travmatik deneyimin ardından Beuys, sanat aracılığıyla iyileşme ve dönüşüm arayışına girmiş; bireysel mitosunu estetik bir dile dönüştürmüştür (Martinez ve Demiral, 2022). Özellikle yağ ve keçe gibi malzemeler aracılığıyla bedenin ve enerjinin dönüşümünü işlemiştir (Şahin, 2022). Graf'ın (2021) belirttiği üzere Beuys, kişisel deneyimlerini evrensel bir sanat diline dönüştürerek sanat ve yaşam arasında köprü kurmuştur.

1947 yılında Düsseldorf Sanat Akademisi'nde eğitimine başlayan Beuys, 1951'de mezun olmuş ve 1961'de aynı kurumda profesör olarak görevlendirilmiştir (Cançat, 2022). 1960'lı yıllarda Fluxus hareketine katılan sanatçı, bu avangard çevre aracılığıyla sanatla yaşam arasındaki sınırları bilinçli olarak kaldırmaya başlamıştır (Cançat, 2022). Performanslarında bedenini ritüel ve anlatı aracı olarak kullanmış; fiziksel varlığını simgeler ve doğa temalarıyla örülü bir ifade alanına dönüştürmüştür (Uz ve Uz, 2018). Graf (2021) bu dönemde Beuys'un sanat pratiğini, izleyiciyle doğrudan iletişim kuran ve sosyal katılımı teşvik eden bir süreç olarak değerlendirmektedir.

1970'li yıllarda çevreci ve demokratik hareketlerle yakın ilişki kuran Beuys, Almanya'da Yeşiller Partisi'nin kuruluş sürecinde de aktif bir rol üstlenmiştir (Balcı, 2023). Joseph Beuys, 23 Ocak 1986'da Düsseldorf'ta hayatını kaybetmiştir. Geride bıraktığı eserleri ve fikirleri, düşünsel derinliği, ritüelistik boyutları ve toplumsal dönüşüm potansiyeliyle yaşayan bir sistemin parçaları hâline gelmiştir (Ulusoy, 2024).

Sanat Anlayışı

Joseph Beuys'un sanat anlayışı, geleneksel sanat üretim kalıplarından ayrılarak yaşamla bütünleşen, dönüştürücü bir eylem alanına evrilmiştir. Beuys, sanatın düşünce, deneyim, ritüel ve toplumsal katılım gibi çok katmanlı bileşenlerinden olduğunu ileri sürmüştür (Martinez ve Demiral, 2022). Onun için sanat, bireyin içsel dönüşümünü sağladığı gibi, toplumu dönüştürme potansiyeline de sahiptir.

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (3), 37-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (3), 37-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Sanat pratiğinin merkezinde yer alan beden, Beuys için bir temsil aracı olmakla birlikte; aynı zamanda belleğin, travmanın ve dönüşümün taşıyıcısı konumundadır. Kırım Cephesi'nde yaşadığı uçak kazası sonrası vücudunun iç yağıyla kaplanıp, keçeyle sarılmasıyla ilgili anlatısı, sanatçının keçe ve yağ gibi malzemelere yüklediği sağaltıcı ve koruyucu anlamın kökenini oluşturmuştur (Şahin, 2022). Bu olay, Beuys'un kendi yaşam öyküsünü bir mitosa dönüştürerek sanatına entegre etmesinin en etkileyici örneklerinden biridir.

Doğa ise Beuys'un sanatsal ve düşünsel dünyasının merkezinde yer almıştır. Sanatçının toprak, taş, hayvan ve bitkiyle kurduğu ilişki hem tematik, hem de fiziksel bir düzeyde gerçekleşmiştir. Beuys'un doğayla kurduğu bağ, sanatın sezgisel ve ruhsal boyutlarını görünür kılmaktadır. Özellikle keçe, bal mumu ve meşe ağacı gibi doğaya özgü materyallerin kullanımı, sanatçının doğa üzerinden fiziksel ve simgesel bir sanat dili inşa ettiğini göstermiştir. Bu bağlamda Türk (2011), Beuys'un doğayı ruhsal ve kültürel bir hafıza mekânı olarak değerlendirdiğini ifade etmiştir.

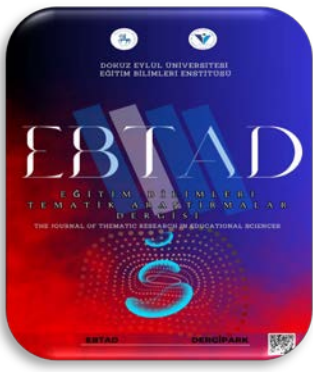
Kıran (2011), çağdaş sanatın ruhsal alanlarla kurduğu bağın, sanatçının içsel dünyasını ritüelistik bir yapıyla dönüştürme kapasitesini ortaya koyduğunu belirtmiştir. Bu çerçevede Beuys'un doğa ve mitosla kurduğu ilişki, onun sanatını modernist bir yaklaşımın ötesine taşıyarak arketipsel bir zeminde de anlamlı kılmıştır. Kuzu (2011) ise Beuys'un sanatsal yaklaşımını bireysel deneyim ile kolektif belleği bir araya getiren düşünsel bir alan olarak değerlendirerek, onun eserlerinde ritüelistik boyutların toplumsal katılımı bütünlendiğini vurgulamıştır.

Sanatın aynı zamanda politik bir araç olabileceğine inanan Beuys, "sosyal heykel" kavramıyla sanatın toplumsal yapıyı şekillendirme gücüne dikkat çekmiştir. Balcı (2022), bu kavramın sanatçının bireyden topluma doğru genişleyen bir etki alanı kurduğunu ve yaratıcı eylemi kamusal sorumlulukla buluşturduğunu belirtmiştir. Beuys'un sanatı bu yönden ele alındığında toplumsal bir eylemlilik biçimi hâline gelmiştir. Bu çok katmanlı yapı, Beuys'un sanatını bireysel, toplumsal, ruhsal ve politik alanlarda etkili bir dönüşüm aracı haline getirmiştir. Onun için sanat, ifade biçimi, var oluş, sağaltma ve bir harekete geçme biçimidir.

Performans Sanatının Doğuşu ve Gelişimi

Performans sanatının kökenleri Rönesans dönemi gösterilerine kadar uzansa da tarihsel gelişimi esasen 20. yüzyılın başındaki avangart hareketlerle ilişkilendirilmektedir. Filippo Tommaso Marinetti'nin 1910'da Trieste'de sahnelediği fütürist gösteriler ve 1916'da dadaistlerin Zürih'te Kabare Voltaire'de gerçekleştirdiği deneysel performanslar, bu sanatın öncü örnekleri olarak kabul edilmektedir. Fütürist performanslar daha çok manifesto ve propaganda niteliği taşıırken; dadaist eylemler disiplinlerarası yapılarıyla öne çıkmış, dans, resim ve müziği bir araya getiren özgün uygulamalar ortaya koymuştur (Aydoğan, 2008; Goldberg, 2011; Carlson, 2004).

Birinci Dünya Savaşı'nın yıkıcı etkileri sanatın dönüşümünde önemli bir rol oynamış; savaş sonrası dada, happening, Land Art (Arazi Sanatı) ve Arte Povera gibi hareketler ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşımlar, kalıplaşmış değerleri sorgulama ve sanat nesnesini ayrıcalıklı bir konumdan çıkarma

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (3), 37-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (3), 37-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

isteğiyle şekillenmiş, sanatın her yerde ve her şeyde var olabileceği düşüncesini güçlendirmiştir. Böylelikle insan bedeni sanatın temel malzemelerinden biri hâline gelmiştir.

1960'lı yıllar ise sanatın radikal bir dönüşüm geçirdiği bir dönem olmuştur. Bu süreçte sanatçı kavramı değişmiş, yapıt algısı kırılmış, galeri ve müze gibi kurumlar yeniden sorgulanmaya başlanmıştır. Resim ve heykelin sınırlarının aşılmasıyla disiplinlerarası, süreç odaklı ve çok katmanlı bir ifade biçimi ortaya çıkmıştır. Sanatın ticari bir meta haline gelmesine yönelik eleştiriler, kavramsal sanat, performans sanatı, süreç sanatı ve çevresel sanat gibi yeni yönelimleri beraberinde getirmiştir (Türk, 2020). Bu dönüşüm, Fluxus hareketi ve bireysel sanatçıların deneysel uygulamaları için elverişli bir zemin oluşturmuş; performans sanatını politik, ekolojik ve toplumsal boyutlarıyla çeşitlenen bir alan hâline getirmiştir (Cançat, 2022; Küpeli, 2021).

Fluxus Hareketi

20. yüzyılın başında ortaya çıkan Dadaizm, Konstruktivizm ve Fütürizm gibi avangart hareketler, sanatın alışılmış kalıplardan uzaklaşarak yeni ifade biçimleri geliştirmiştir (Cançat, 2022). Bu öncü hareketlerin açtığı yolda Fluxus, kendisini daha radikal, sorgulayıcı ve deneysel bir sanat anlayışı olarak konumlandırmıştır. "Fluxus" kavramı İngilizce'de "akma, akış, değişim" anlamlarına gelir ve sanatın statik bir yapı değil, sürekli devinim ve dönüşüm içerisinde olduğunu vurgular (Arapoğlu, 2021). Böylece Fluxus, geçmiş avangart deneyimlerden beslenirken, kendisini toplumsal ve sanatsal düzlemde daha özgürleştirici bir tavırla ayırtmıştır.

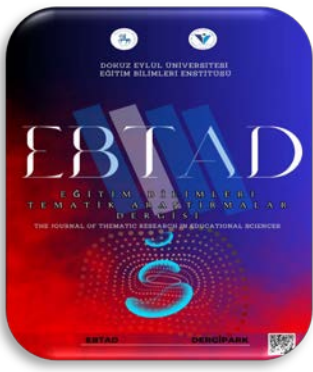
Fluxus'un doğuşunda, özellikle sanatın bireyselleşmesine ve kurumsallaşmasına yönelik eleştirel bir tepki belirleyici olmuştur. Akım, Pop-Art, Soyut Dışavurumculuk ve İnformal Sanat ile tarihsel yakınlık taşısa da, bu eğilimlerden farklı olarak anti-kurumsal, deneysel ve katılımcı bir zeminde şekillenmiştir (Cançat, 2022). Fütürizmin yaşamla sanatı bütünleştiren dinamizmi, Dadizm'in şansa ve absürtlüğe dayalı ironik tavrı, Sürrealizm'in bilinçdışını açığa çıkaran otomatizmi Fluxus'un özgürleşmesine katkı sağlayan başlıca kaynaklar olmuştur (Arapoğlu, 2022). Bu bağlamda Fluxus, geçmiş avangart mirası dönüştürerek sanat ile yaşam arasındaki sınırları belirsizleştirmiştir.

Hareketin kurucusu George Maciunas'ın yanı sıra Nam June Paik, Karlheinz Stockhausen ve Mary Baumeister gibi sanatçılar Fluxus'un öncü temsilcileri arasında yer almıştır (Batur & Kuyucuk, 2022). Fluxus'un gelişiminde müzik ve şiirle kurulan bağ kritik önem taşır. Özellikle John Cage'in deneysel kompozisyon dersleri, hareketin düşünsel altyapısını beslemiş; farklı disiplinlerden gelen sanatçıların ortak bir üretim platformunda buluşmasına zemin hazırlamıştır (Arapoğlu, 2021). Böylece Fluxus, yalnızca bir sanat akımı değil, aynı zamanda katılımcılığı, disiplinlerarasılığı ve gündelik yaşamla bütünleşmeyi önceleyen bir kültürel hareket hâline gelmiştir.

Beuys'un Fluxus ile İlişkisi

Joseph Beuys'un sanatsal gelişimi üç aşamada değerlendirilebilir. 1950'lerde ağırlıklı olarak çizim ve küçük ölçekli heykeller üreten sanatçı, 1960'larda şamanistik ve performatif eylemlere yönelmiştir. Bu dönemde Düsseldorf Akademisi'ndeki meslektaşı Nam June Paik aracılığıyla Fluxus

Soytürk, P. (2025). Joseph Beuys'un performanslarında doğa, hayvan ve insan arasında kurulan dönüştürücü ilişki. *Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi*, 1(3), 37-53.

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (3), 37-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (3), 37-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

grubu ile tanışmış ve 1962-1964 yılları arasında beş Fluxus etkinliğine katılmıştır (Graf, 2021). Bu süreç, Beuys'un sanat anlayışında performatif ve deneysel yönelimlerin güçlenmesine zemin hazırlamıştır.

Sayfa | 44

Beuys'un Fluxus ile ilişkisi, özellikle hareketin anti-sanatçı ve anti-sanat kavramları üzerinden belirginleşmiştir. Fluxus'un bazı üyeleri sanatçı kimliğinin ortadan kaldırılmasını savunurken, Beuys sanatçı olmayı toplumsal dönüşüm için vazgeçilmez görmüştür (Graf, 2021). Ona göre sanat sadece estetik bir üretim alanı değil, toplumun sağaltılması ve dönüştürülmesi için işlevsel bir araçtır. Bu düşünce, onun sanatını Fluxus'un genel yaklaşımından ayıran temel unsurlardan biri olmuştur (Sucuoğlu, 2014).

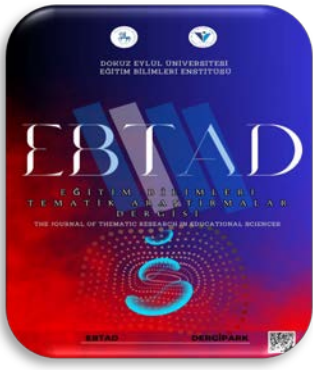
Bu farklı bakış açısı, Beuys'un kullandığı malzemeler ve sanatsal kimliğinde daha belirgin hale gelmiştir. Keçe ve yağ gibi malzemelerle geliştirdiği kişisel sembolizm ve şamanik persona, Fluxus'un yalın ve anonim tavrından ayrılmıştır. Böylece Beuys, Fluxus'un disiplinlerarası yapısından beslense de, kendi bağımsız araştırmalarını sürdürmek için Maciunas'ın sanatsal anonimliği temel alan yaklaşımından uzaklaşmıştır (Bowen, 2014).

Sonuç olarak Beuys, Fluxus'un deneysel ve disiplinlerarası yapısından beslenmiş, ancak hareketin anti-sanat eğilimleriyle ayrışarak kendi politik ve toplumsal sanat anlayışını inşa etmiştir. Bu farklılaşma, onun sanat-hayat-toplum üçlüsünü birbirinden kopmaz kavramlar olarak ele alan özgün bir çizgiye yönelmesini sağlamıştır.

Yöntem

Bu çalışma nitel araştırma yaklaşımı temelinde betimsel analiz yöntemiyle yürütülmüştür. Betimsel analiz, incelenen olguların belirli temalar çerçevesinde sistematik biçimde çözümlenmesine olanak tanıyan bir yöntemdir ve Beuys'un performanslarını değerlendirmek için uygun bir çerçeve sunmaktadır. Araştırmada veriler, doküman incelemesi yoluyla toplanmış; sanatçının performanslarına ilişkin akademik literatürde yer alan metinler analiz edilmiştir. Bu kapsamda amaçlı örneklem doğrultusunda dört performans seçilmiş ve kronolojik sırayla ele alınmıştır: "Ölü Bir Tavşana Resimler Nasıl Anlatılır"(1965), "Kuyruklu Piyano İçin Homojen İnfiltrasyon"(1966), "Amerika'yı Seviyorum, Amerika da Beni Seviyor"(1974) ve "7000 Meşe"(1982). Her bir performans, doğa, hayvan ve insan ilişkileri bağlamında değerlendirilmiştir.

Araştırmanın güvenilirliği, yalnızca sanatçının performanslarına dair akademik kaynakların sistematik biçimde incelenmesiyle sağlanmıştır. Çalışmanın sınırlılığı, yalnızca dört performans üzerinden yorum yapılması ve kullanılan kaynakların Beuys literatürüyle sınırlı kalmasıdır. Bu nedenle araştırma, sanatçının tüm üretimini kapsayan geniş bir inceleme niteliği taşımamakta; doğa, hayvan ve insan ilişkilerinin performans sanatı odaklı bir çözümlemesine karşılık gelmektedir.

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (3), 37-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (3), 37-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Bulgular

Ölü Bir Tavşana Resimler Nasıl Anlatılır (1965)

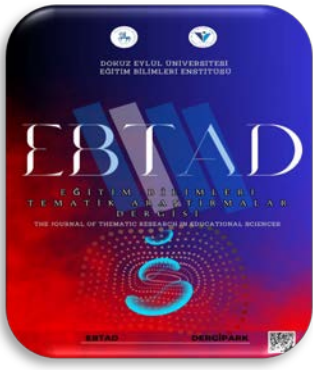
Sayfa | 45

Joseph Beuys'un 1965 tarihli performansı, sanatın anlam üretme biçiminde köklü bir dönüşüm yaratmıştır. Sanatçı yüzünü bal ve altın yapraklarla kaplayarak kucağında ölü bir hayvanla galeride dolaşmış; bu ritüelistik eylem aracılığıyla sanat ve iletişim arasındaki ilişkiyi sorgulamıştır. Goldberg (2011), bu performansı Beuys'un sanatında dönüm noktası olarak tanımlar ve sanatçının sembolik materyaller aracılığıyla izleyiciye doğrudan değil, dolaylı iletişim sunduğunu vurgular. Tavşan, sessizliği ve ölü oluşuyla, Tisdall'ın (1979) ifadesiyle, "anlamı kavrayamayan izleyicinin metaforu" hâline gelmiştir.

Şekil 1. Ölü Bir Tavşana Resimler Nasıl Anlatılır-Joseph Beuys

Beuys'un tavşana resimler anlatması, sanatın açıklama ve temsil modellerini reddederek izleyiciyi edilgen bir konumdan çıkarıp aktif bir özneye dönüştürür. Bu durum, performans sanatının ilişkisel boyutuna dair güncel tartışmalarla da örtüşmektedir. Nitekim Küpeli (2021), performans sanatında izleyici katılımının, anlamın boşluklarını doldurmak üzere dönüştürücü bir işlev üstlendiğini belirtir. Benzer şekilde, Şahin (2022) Beuys'un malzeme kullanımındaki sembolizmi ekolojik ve kültürel bir bağlama yerleştirirken, Balcı (2023) bu performansın özneleşme sürecine yaptığı katkıyı vurgulamaktadır.

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (3), 37-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (3), 37-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

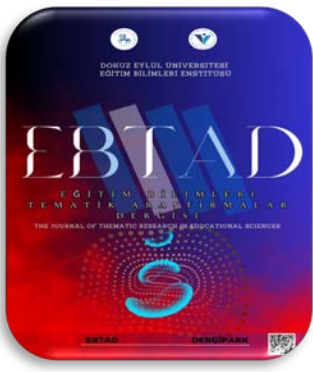
Görsel 2. Ölü Bir Tavşana Resimler Nasıl Anlatılır-Joseph Beuys

Sonuç olarak, bu performans sanatçı-eser-izleyici üçgeninde yeni bir paradigma ortaya koymuştur. Sanat, çözümlenebilir bir temsil olmaktan çıkıp yaşanan bir deneyim hâline gelmiş; bilgi ve iletişim algısını yeniden şekillendiren bir eşik işlevi görmüştür.

Kuyruklu Piyano için Homojen İnfiltrasyon (1966)

Joseph Beuys'un 1966 tarihli *Kuyruklu Piyano için Homojen İnfiltrasyon* adlı performansı, sanatçının insan üretimi ve kültürel değerleri dönüştürmeye yönelik yaklaşımını somut biçimde açığa çıkarmaktadır. Keçeye sarılmış halde, üzerinde kırmızı haç bulunan piyano, müzik icra etmekten ziyade sessizliğe gömülmüştür. Bu nedenle performans, izleyiciyle müzik aracılığıyla değil, sessizlik yoluyla iletişim kurmuştur. Sessizlik sanatın işlevini dönüştürerek estetik hazdan çok düşünsel sorgulama alanı yaratmaya odaklanmıştır. Aynı zamanda keçenin sıcaklık ve şifa çağrışımı, Beuys'un savaş anılarını sembolize etmesiyle birleşerek belleğin iyileştirici gücünü de işaret etmektedir. Bu bağlamda Beuys'un eylemleri, ritüelistik ve teatral boyut taşıyan, simgesel nesneler aracılığıyla sözsüz fakat yoğun bir anlam dili kuran pratikler olarak değerlendirilebilir (Eroğlu, 2022).

Sarı (2014), piyanonun susturulmasının insan ilişkilerindeki iletişim sorunlarını görünür kıldığını ve Beuys'un bu yolla psikolojik ve toplumsal bir eleştiri geliştirdiğini vurgular. Walters (2010) ise sanatçının farklı materyalleri biçimlendirerek izleyicilerde dönüşüm yarattığını, malzemenin bu yolla dil öncesi bir enerji ürettiğini belirtir. Bu bağlamda keçe, fiziksel bir örtü olmanın ötesinde sessizliğin dönüştürücü niteliğini taşıyan sembolik bir unsur haline gelir.

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (3), 37-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (3), 37-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Sayfa | 47

Şekil 3. Kuyruklu Piyano için Homojen İnfiltrasyon- Joseph Beuys

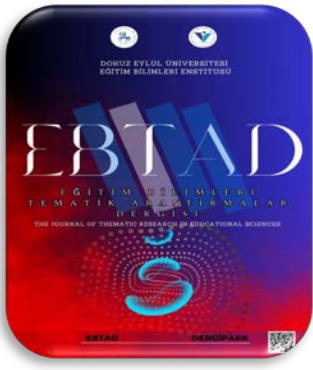
Performansın ekolojik ve kültürel boyutuna değinen Şahin (2022), piyanonun kasten susturulmasını doğa-insan ilişkisi açısından yorumlar. Ona göre bu suskunluk, işitsel bir boşluk olmanın ötesinde ekolojik duyarlılığı artıran ve kültürel belleği yeniden biçimlendiren bir ifade biçimidir. Balcı (2023) ise, sessizliğin bireyin içsel dünyasındaki “salt ses” ile bağlantı kurduğunu ileri sürer. Ona göre susturulmuş piyano, ideolojik baskıların ortasında bireye özgürleşme olanağı sağlar; suskunluk, görünmez olanın-bastırılan öznenin- yeniden açığa çıkmasını mümkün kılar.

Sonuç olarak *Kuyruklu Piyano için Homojen İnfiltrasyon*, bireysel üretimden toplumsal dönüşüme uzanan bir deneyim alanı yaratır. Sessizlik burada edilgen bir boşluk değil; birey, toplum ve doğa arasındaki dönüştürücü ilişkinin merkezine yerleştirilmiş güçlü bir metafor olarak öne çıkar.

Amerika’yı Seviyorum, Amerika da Beni Seviyor (1974)

Joseph Beuys’un 1974 yılında New York René Block Gallery’de gerçekleştirdiği “Amerika’yı Seviyorum, Amerika da Beni Seviyor” performansı, sanatçının doğa, hayvan ve insan arasındaki ilişkileri dönüştürücü biçimde ele aldığı en önemli örneklerden biridir. Beuys, Amerika’nın politik duruşunu protesto etmek amacıyla ülkeye ayak basmadan, keçeye sarılı halde ambulansla galeriye getirilmiş ve üç gün boyunca bir çakalla aynı kafesi paylaşmıştır. Bu radikal izolasyon, sanatçının hem hayvanla kurduğu ilişkiyi hem de Amerika’nın sosyo-politik bağlamını görünür kılan sembolik bir eylem niteliği taşır (Menay ve Özkan, 2020). Bu bağlamda, performansın merkezinde yer alan çakal figürü hem kültürel hem de politik anlamlarıyla Beuys’un dönüştürücü yaklaşımını görünür kılar.

Performans esnasında çakal, çok katmanlı bir figür olarak öne çıkar. Yerli kültürlerde bilgelik ve dönüştürücü güçle ilişkilendirilen bu hayvan, Batı’nın kolonyal söyleminde tehditkâr bir varlık olarak temsil edilmiştir. Beuys, bu ikili algıyı sahneye taşıyarak hem Amerikan yerli halklarının bastırılan hafızasına dokunmuş, hem de hayvanın kültürel anlamlarını yeniden gündeme taşımıştır (Huang, 2025). Bu bağlamda çakal, sömürgeci şiddetin ve ekolojik-toplumsal dönüşümün sembolü hâline gelmiştir. Dolayısıyla performans, politik ve tarihsel bir eleştiriyle sınırlandırılmamış, Beuys’un sanatsal pratiğinde önemli bir yer tutan spiritüel ve şamanik boyutun da zeminini de hazırlamıştır.

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (3), 37-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (3), 37-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Sayfa | 48

Şekil 4. Amerika'yı Seviyorum, Amerika da Beni Seviyor-Joseph Beuys

Bununla birlikte performans güçlü bir şamanik boyut taşır. Kuzu'nun (2019) belirttiği gibi, Beuys hayvanlarla ve doğa ruhlarıyla iletişim kurmayı hedefleyen bir yaklaşım benimsemiş, çakal üzerinden insanın görünen ve görünmeyen dünyalarla ilişkisini sorgulamaya açmıştır. Bu spiritüel eğilim, sanatçının eylemini politik bir eleştiriden öteye taşıyarak kozmik bir dönüşüm alanı sağlamıştır. Huang'ın (2025) vurguladığı gibi, çakalın Beuys'un varlığına giderek alışması, türler arası iletişim çerçevesinde güvenin ve ortak bir paydanın inşa edilebileceğini ortaya koymuştur. Bu sessiz ama yoğun iletişim, sözün ötesine geçen bir bağ yaratarak izleyicilere insan-hayvan ilişkisini yeniden sorgulama imkânı sunmuştur.

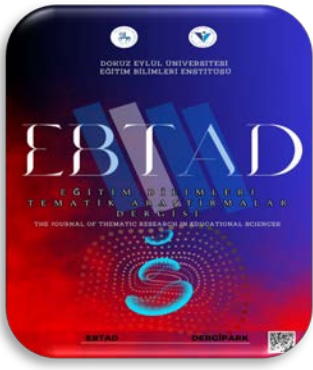
Şekil 5. Amerika'yı Seviyorum, Amerika da Beni Seviyor-Joseph Beuys

Sonuç olarak, “*Amerika'yı Seviyorum, Amerika da Beni Seviyor*” Beuys'un sanat anlayışında dönüştürücü ilişkinin en güçlü yorumu olarak değerlendirilebilir. Çakal üzerinden politik eleştiri, ekolojik duyarlılık ve spiritüel bir yüzleşme alanı açan sanatçı, sanatın estetik bir deneyimin ötesinde toplumsal ve kozmik bir dönüşüm pratiği olabileceğini göstermiştir.

7000 Meşe (1982)

Joseph Beuys'un 1982 yılında Documenta 7 kapsamında başlattığı “*7000 Meşe*” projesi, sanatçının Sosyal Heykel anlayışının en somut örneklerinden biri olarak kabul edilmektedir. Proje,

Soytürk, P. (2025). Joseph Beuys'un performanslarında doğa, hayvan ve insan arasında kurulan dönüştürücü ilişki. *Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi*, 1(3), 37-53.

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (3), 37-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (3), 37-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Kassel kentinde her biri bir bazalt sütun ile eşleştirilmiş 7000 meşe ağacının dikilmesini hedeflemiştir. Bu süreç, estetik bir girişimin ötesinde, ekolojik sistemin dönüştürülmesi ve toplumun katılımıyla şekillenen uzun vadeli bir toplumsal deneyim olarak tasarlanmıştır.

Montagnino'nun (2018) vurguladığı gibi, Beuys burada bireysel yaratıcılığı kolektif bir çaba ile birleştirerek, toplumu ve doğayı kapsayan yeni bir evrimsel aşamaya katkı sağlamayı amaçlamıştır.

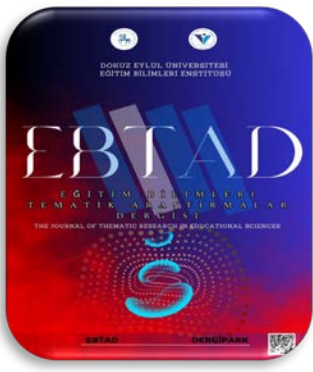
Sayfa | 49

Şekil 6. 7000 Meşe-Joseph Beuys

Proje aynı zamanda ekolojik bir yeniden inşa pratiği olarak değerlendirilmiştir. Şahin ve Arat (2022), 7000 ağacın dikilmesini sembolik bir başlangıç olarak görmüş ve ekolojik sistemin dönüşümüne işaret eden bir adım olarak yorumlamıştır. Bu bağlamda ağaç dikimi, çevresel bir eylem olmanın yanında toplumun belleğini ve geleceğe yönelik sorumluluğunu yeniden biçimlendiren bir sürecin parçasıdır.

Balcı (2023) ise, "7000 Meşe"yi, Beuys'un "herkesin sanatçı olabileceği" fikrinin bir yansıması olarak ele alır. Ona göre proje, Kassel halkının, siyasilerin ve kent yönetiminin aktif katılımıyla yürütülmüş, tartışmalar ve karşıt görüşler üretmesine rağmen, toplumsal diyalogu teşvik eden bir alan yaratmıştır. Bu durum, Beuys'un sanat anlayışının estetik yönü yanı sıra politik ve toplumsal bir dönüşüm pratiği olduğunu göstermektedir.

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (3), 37-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (3), 37-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

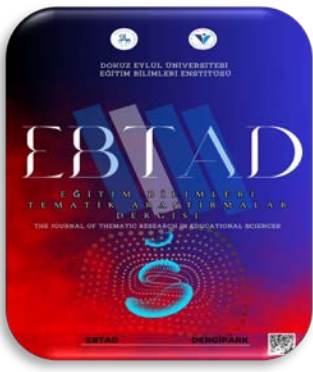
Şekil 7. 7000 Meşe-Joseph Beuys

Sonuç olarak “7000 Meşe”, insan-doğa-toplum arasındaki dönüştürücü ilişkiyi görünür kılan, ekolojik duyarlılığı artıran ve sosyal heykel anlayışını somutlaştıran bir proje olmuştur. Ağaç ve bazalt taşları arasındaki ikili düzen, kalıcılık ve değişim arasındaki gerilimi temsil etmiş; bireysel katılımın kolektif bir ekolojik dönüşüme nasıl evrilebileceğini ortaya koymuştur. Böylece Beuys, sanatın estetik bir deneyim olmanın ötesinde toplum ve doğa arasında kurulan dönüştürücü ilişki alanı olduğunu bir kez daha göstermiştir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada Joseph Beuys’un sanatında doğa, hayvan ve insan arasında kurulan dönüştürücü ilişki, seçilen dört performans üzerinden ele alınmıştır. *Ölü Bir Tavşana Resimler Nasıl Anlatılır* (1965), *Kuyruklu Piyano İçin Homojen İnfiltrasyon* (1966), *Amerika’yı Seviyorum, Amerika da Beni Seviyor* (1974) ve *7000 Meşe* (1982) performansları incelendiğinde, Beuys’un sanatı estetik deneyim bağlamından çıkarak bireysel, toplumsal ve ekolojik boyutlarda dönüştürücü bir süreç olarak kurguladığı görülmektedir. Bulgular, sanatçının hem ritüelistik eylemler hem de sembolik materyaller aracılığıyla sanat-yaşam bütünlüğü kurduğunu, bu süreçte özellikle doğa-insan ilişkisini yeniden tanımlayarak izleyiciye farklı bir algı çerçevesi sunduğunu göstermektedir.

Araştırmanın en önemli sonucu, Beuys’un performanslarının sanatın toplumsal işlevini genişleterek ekolojik farkındalığı gündeme taşımasıdır. *Ölü Bir Tavşana Resimler Nasıl Anlatılır* performansı estetik iletişimin sınırlarını sorgulamasıyla öne çıkmaktadır (Balci, 2023). *Kuyruklu Piyano için Homojen İnfiltrasyon* ise, sessizlik aracılığıyla kültürel belleğin yeniden düşünülmesini sağlamış ve sanatın düşünsel boyutunu görünür kılmıştır (Sucuoğlu, 2014). Bunun yanında, sessizliğin bireyin içsel dünyasındaki özgürleştirici işlevine dikkat çekilmiştir (Balci, 2023). *Amerika’yı Seviyorum, Amerika da Beni Seviyor* performansında insan-hayvan ilişkisi türler arası diyalog bağlamında değerlendirilmiş, sanatçının şamanist bir iletişim biçimi kurma çabası vurgulanmıştır (Huang, 2025; Kuzu, 2019). *7000 Meşe* projesi ise, ekolojik duyarlılığı kolektif bir sorumluluk bilinciyle birleştiren uzun vadeli bir sanat girişimi olarak değerlendirilmiş, doğa ve toplum arasında yeni bir bağ kurulabileceğini göstermiştir

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (3), 37-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (3), 37-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

(Montagnino, 2018; Şahin ve Arat, 2022). Bu bağlamda, Beuys'un sanatının çağdaş sanat kuramlarında sıkça vurgulanan "sanatın toplumsal katılımı teşvik etme" işlevine öncülük etmesidir. Çalışmada elde edilen bulgular, Beuys'un doğa, politika, birey ve toplum arasında köprüler kurarak sanatın estetik boyutun ötesinde politik ve ekolojik bir araç olabileceğini ortaya koyduğunu göstermektedir (Balcı, 2023). Bu yaklaşım, günümüz sanatçılarının küresel sorunlarla bağlantılı üretimlerinde de rehberlik edebilecek bir model sunmaktadır. Araştırmanın bulgularından hareketle üç temel öneri geliştirilebilir:

1. Sanat Eğitimi Alanı İçin:

Beuys'un performanslarının içerdiği sembolik dil ve doğa-insan ilişkisi, sanat eğitimi programlarına entegre edilerek öğrencilere hem estetik hem de ekolojik bir bilinç kazandırılabilir. Özellikle ekolojik farkındalık ve sosyal sorumluluk odaklı atölyeler, Beuys'un sanat anlayışından ilham alınarak tasarlanabilir.

2. Sanat Tarihi Araştırmaları İçin:

Beuys'un performanslarının yalnızca Batı sanat tarihi bağlamında değil, küresel ve kültürlerarası bir perspektifle incelenmesi gerekmektedir. Böylece sanatçının etkileri farklı coğrafyalardaki sanat pratikleriyle karşılaştırmalı olarak değerlendirilebilir.

3. Gelecek Çalışmalar İçin:

Bu araştırmada yalnızca dört performans ele alınmıştır. Beuys'un diğer projelerinin de ekolojik, politik ve toplumsal açılardan incelenmesi, sanatçının sanat kuramına ve çağdaş pratiklere kattığı yeniliklerin daha geniş bir çerçevede değerlendirilmesine olanak sağlayacaktır. Ayrıca disiplinlerarası bir yaklaşımla, sosyoloji, ekoloji ve eğitim bilimleriyle bağlantılı araştırmalar Beuys'un sanatını daha derinlemesine anlamaya katkı sunacaktır.

Sonuç olarak, bu çalışma Joseph Beuys'un performanslarını doğa, hayvan ve insan arasında kurulan ilişkiler bağlamında değerlendirmiş ve sanatçının sanatın sınırlarını aşan dönüştürücü yaklaşımını ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, Beuys'un performanslarının sadece sanat tarihi açısından değil, günümüz sanat eğitimi ve çağdaş sanat pratikleri açısından da önemli bir referans noktası olduğunu göstermektedir.

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (3), 37-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (3), 37-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Kaynakça

Arapoğlu, F. (2021). Beuys ve Fluxus. M. Graf (Ed.), *100 yıl Beuys* (s. 58–72). Akbank Sanat.

Aydoğan, K. E. (2008). Sanatta disiplinlerarası bir yaklaşım: Performans sanatı. *ART-E*.

Sayfa | 52

Batur, M., & Kuyucuk, E. (2022). Performans sanatı: Bedenin sınırları. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 8(1), 44–53.

Balcı, H. (2023). Joseph Beuys'un çalışmalarında kendilik pratikleri ve özneleşme süreci. *Sanat & Tasarım Dergisi*, 13(2), 545–560.

Cançat, A. (2022). Fluxus okumaları. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 2(1), 22–35.

Carlson, M. (2004). *Performance: A critical introduction* (2. bs.). Routledge.

Bowen, D. (2014). Fluxus. M. Kelly (Ed.), *Encyclopedia of aesthetics* (2. bs.). Oxford University Press.

Eroğlu, Ö. (2022). *Joseph Beuys'u anlamaya çalışmak*. Tekhne Yayınları.

Huang, X. (2025). Beuys and the beast: symbolic conflict in human-animal performance. *Asian Arts and Social Journal*, 1(1).

Kuzu, E. S. (2019). Joseph Beuys ve sanatının ezoterik bağlamda incelenmesi ve "Sibirya Senfonisi, Birinci Bölüm" adlı performansın ikonografik olarak incelenmesi. *Kesit Akademi Dergisi*, (21), 334–349.

Goldberg, R. (2011). *Performance art: From futurism to the present* (3. bs.). Thames & Hudson.

Graf, M. (2021). 100 yıl Beuys. M. Graf (Ed.), *100 yıl Beuys* (s. 3–8). Akbank Sanat.

Kıran, H. (2011). Şamanist imgelerden resimsel dile. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(1), 101–110.

Küpeli, A., Köken, M., & Aksoy, M. (2020). Joseph Beuys sanatında spiritüel materyaller. *Uluslararası Sanat ve Estetik Dergisi*, 4, 54–65.

Küpeli, A. E. (2021). İnteraktif bir eylem aracı olarak performans sanatı. *idil*, 77, 40–52. <https://doi.org/10.7816/idil-09-75-04>

Martinez, V., & Demiral, A. (2014). 20. ve 21. yüzyılda sanatta malzeme olarak beden: Performans sanatı. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 6(6), 180–201. <https://doi.org/10.20488/austd.96090>

Menay, S., & Özkan, M. (2020). Performans sanatında hayvan bedeni kullanımı: Joseph Beuys örneği. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*. 55, 1617-1626.

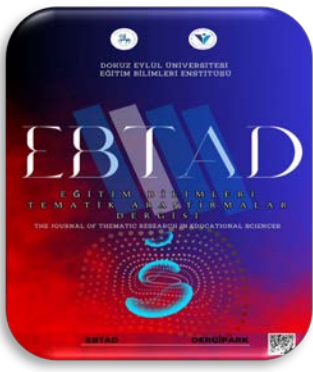
Montagnino, F. (2018). Joseph Beuys's rediscovery of man-nature relationship: a pioneering experience of open social innovaiton. *Journal of Open Innovation: technology, market, and company*, 4(50).

Muraz, Ö., & Dokak, H. (2019). Çağdaş sanatta sanat nesnesi olarak beden. *Fine Arts*, 14(2), 136–144. <https://doi.org/10.12739/NWSA.2019.14.2.D0232>

Schechner, R. (2003). *Performance theory* (rev. ed.). Routledge.

Sucuoğlu, M. (2014). *Fluxus bağlamında hazır nesne kullanımı ve Joseph Beuys örneğinde araştırılması*. [Yüksek Lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Soytürk, P. (2025). Joseph Beuys'un performanslarında doğa, hayvan ve insan arasında kurulan dönüştürücü ilişki. *Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi*, 1(3), 37-53.

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (3), 37-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (3), 37-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Şahin, D. (2022). Joseph Beuys'un sanatında yağ ve keçe. *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, 27, 125–135.

Şahin, D., & Arat, N. (2022). Joseph Beuys'un 7000 Meşe projesinin Greimas'ın göstergebilim çözümleme yöntemiyle incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 228–242.
<https://doi.org/10.54282/inijoss.1077870>

Sayfa | 35 | Fisdall, C. (1979). *Joseph Beuys*. New York: Solomon R. Guggenheim Museum.

Türk, A. (2020). Canlı hayvanla empati kurma deneyimi olarak performans sanatı. *idil*, 76, 1784–1791.

Ulusoy, B. (2021). “Bir şifacı”: Çağdaş sanatta şaman arketipi. *Uluslararası Sanat-Tasarım Konferansı*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İzmir.

Ulusoy, B. R. (2024). Pollock ve Beuys'un sanat üretiminde “şifacı” arketipinin dönüşümü. *Kesit Akademi Dergisi*, 10(41), 337–351.

Uz, A., & Uz, N. (2018). Eğitim ve sanatta yenilikçi, sıradışı yönleriyle Joseph Beuys. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(9), 48–58.

Walters, V. (2010). Working 'in the opposite direction' Joseph Beuys in the field. *Anthropological Journal of European Cultures*, 19(2), 22-43.

Görsel Kaynakça

Şekil 1. <https://www.artgallery.nsw.gov.au/collection/works/434.1997.9/>

Şekil 2. <http://www.howartmuseum.org.cn/portal/en-US/Artwork/Detail/ea37dc65-1a85-6ee1-878e-cb85ec4c2eac>

Şekil 3. <https://beuysart.org/kunstwerke/infiltration-homogen-fur-konzertflugel>

Şekil 4. <https://www.kidsofdada.com/blogs/magazine/35963521-joseph-beuys-i-like-america-and-america-likes-me>

Şekil 5. <https://www.kidsofdada.com/blogs/magazine/35963521-joseph-beuys-i-like-america-and-america-likes-me>

Şekil 6. <https://www.awatrees.com/2019/12/06/joseph-beuys-the-art-of-arboriculture/>

Şekil 7. <https://www.awatrees.com/2019/12/06/joseph-beuys-the-art-of-arboriculture/>

Soytürk, P. (2025). Joseph Beuys'un performanslarında doğa, hayvan ve insan arasında kurulan dönüştürücü ilişki. *Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi*, 1(3), 37-53.